

- diagnozowaniu potrzeb i oczekiwań wszystkich klientów placówki oraz ich zaspokajaniu,
- wprowadzaniu zmian systemowych i sprawnemu zarządzaniu zmianami w szkole.

Aby podnosić jakość pracy szkoły, budować wewnątrzszkolny system zapewniania jakości, trzeba wykorzystać potencjał tkwiący w specyfice środowiska. Działania pro jakościowe powinny uwzględniać:

- Udoskonalanie pracy szkoły poprzez pogłębianie wiedzy i umiejętności zawodowych nauczycieli – organizację i celowość WDN.
- Współpracę nauczycieli w radzie pedagogicznej w zakresie koncepcji jakościowego rozwoju szkoły.
- Powiązanie awansu zawodowego nauczyciela z jakościowym rozwojem szkoły – zgodność celów i działań.
- Analizę skuteczności podejmowanych działań. ■

Autorka jest nauczycielem konsultantem ds. doskonalenia kadry kierowniczej i nadzoru pedagogicznego w MSCDN Wydział w Ciechanowie.

*Lepiej nie mówić nic,
niż mówić o niczym.*

Tadeusz Kotarbiński

AKREDYTACJA zewnątrznym potwierdzeniem jakości placówki doskonalenia nauczycieli

Irena Nyckowska

W związku z zachodzącymi przemianami społecznymi, gospodarczymi i ekonomicznymi, nabiera znaczenia konieczność ciągłego doskonalenia wszystkich grup zawodowych, a w szczególności nauczycieli. Efektem tego faktu jest dynamiczny rozwój wolnego rynku edukacyjnego, na którym działają placówki o różnym statusie prawnym: publiczne i niepubliczne, firmy oświatowe, stowarzyszenia i fundacje, których podstawowym zadaniem jest realizacja oferty kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Wobec tak ogromnej różnorodności stało się konieczne dążenie do zapewnienia jak najwyższej jakości tych placówek. Rozwiązaniem prawnym w tym zakresie jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2003 r. w sprawie akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 227 z 2003 r., poz. 2248) wydane na mocy delegacji ustawowej w art. 77a ust. 11 ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 1996r. Nr 67, poz. 329, ze zm.), które określa (§ 1 rozporządzenia):

- szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz cofania akredytacji placówkom doskonalenia nauczycieli,

- skład i sposób działania zespołu powoływanego przez kuratora oświaty w celu przeprowadzenia oceny działalności placówek doskonalenia nauczycieli ubiegających się o akredytację,
- warunki wynagradzania członków zespołu akredytacyjnego,
- wzory dokumentów stosowanych w postępowaniu o uzyskanie akredytacji,
- wysokość i tryb wnoszenia opłat przez placówki doskonalenia nauczycieli ubiegające się o akredytację.

Placówka doskonalenia ubiegająca się o akredytację składa do kuratora oświaty wniosek zawierający (§ 4 rozporządzenia):

- statut placówki doskonalenia,
- własną ocenę działalności,
- uzyskane przez placówkę doskonalenia certyfikaty, nagrody, wyróżnienia lub rekomendacje związane z działalnością placówki w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- dowód wniesienia opłaty albo oświadczenie dyrektora, że placówka doskonalenia całość kształcenia

i doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzi nieodpłatnie.

Szczególnie istotnym elementem wniosku jest własna ocena słabych i mocnych stron działalności placówki dotycząca stopnia osiągnięcia warunków / standardów i kryteriów ich spełniania w zakresie następujących obszarów jej działania (§ 3 rozporządzenia):

- kadra placówki,
- programy doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz ich ewaluacja,
- działalność informacyjna i upowszechnieniowa dotycząca problematyki doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- baza dydaktyczna.

Wykaz szczegółowych standardów wraz z odpowiadającymi im kryteriami zawiera poniższe zestawienie (§ 3, pkt.1-4 rozporządzenia).

Standardy i kryteria akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli

Standard 1: placówka doskonalenia zapewnia wykwalifikowaną kadrę.

Kryteria:

- a) dyrektor placówki doskonalenia posiada przygotowanie w zakresie zarządzania oświatą, a kierownicy komórek organizacyjnych realizujących zadania statutowe placówki doskonalenia ukończyli formy doskonalenia zawodowego w tym zakresie, w wymiarze co najmniej 60 godzin,
- b) ponad 60% nauczycieli opracowujących i wdrażających programy doskonalenia zawodowego nauczycieli posiada stopień nauczyciela dyplomowanego oraz ukończone formy doskonalenia zawodowego przygotowujące do pracy z dorosłymi, w łącznym wymiarze co najmniej 160 godzin,
- c) ponad 80% nauczycieli i osób niebędących nauczycielami, prowadzących zajęcia dydaktyczne w ramach programów doskonalenia zawodowego nauczycieli

posiada wykształcenie wyższe magisterskie,

- d) ponad 80% kadry, z wyjątkiem osób posiadających stopnie lub tytuł naukowy, posiada co najmniej pięcioletnie doświadczenie zawodowe w zakresie doskonalenia lub kształcenia nauczycieli oraz prowadzi zajęcia zgodnie z posiadanym wykształceniem kierunkowym (specjalnością) i doświadczeniem zawodowym lub zgodnie z ukończonymi formami doskonalenia zawodowego w łącznym wymiarze co najmniej 100 godzin,
- e) co najmniej 80% osób niebędących nauczycielami i nieprowadzących zajęć dydaktycznych, a realizujących inne zadania statutowe placówki doskonalenia, posiada wykształcenie wyższe magisterskie oraz pięcioletnie doświadczenie zawodowe,
- f) co najmniej 10% osób realizujących zadania statutowe placówki doskonalenia posiada stopnie lub tytuł naukowy,
- g) co najmniej 33% osób realizujących zadania statutowe placówki jest zatrudnionych w danej placówce co najmniej rok,
- h) kadra organizacyjno-techniczna posiada przygotowanie zawodowe odpowiadające realizowanym przez nią zadaniom w zakresie obsługi organizacyjnej i technicznej form doskonalenia prowadzonych przez placówkę doskonalenia.

Standard 2: placówka doskonalenia opracowuje i wdraża programy doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz przeprowadza ich ewaluację.

Kryteria:

- a) placówka doskonalenia nauczycieli opracowała odpowiednio do specyfiki i zasięgu działania system badania potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego oraz przeprowadziła co najmniej dwukrotne badanie tych potrzeb w swoim zakresie działania i uwzględniła wyniki w realizowanych programach,

- b) opracowane programy zawierają zakładane cele ogólne i szczegółowe, treści kształcenia, sposoby realizacji, zasady rekrutacji uczestników, narzędzia ewaluacji, zalecaną literaturę przedmiotu oraz przykładowe materiały dla uczestników,
- c) placówka wdrożyła, zgodnie z opracowanymi założeniami, co najmniej 3 programy obejmujące różne formy doskonalenia, których łączny wymiar wynosi co najmniej 1500 godzin,
- d) placówka zainicjowała różne formy współpracy i wymiany doświadczeń dla uczestników form doskonalenia realizowanych w ramach programów,
- e) placówka uczestniczyła w co najmniej jednym międzynarodowym lub ogólnokrajowym albo wojewódzkim lub regionalnym programie doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- f) placówka dokonuje ewaluacji prowadzonych form doskonalenia i modyfikuje ofertę programową uwzględniając wyniki ewaluacji,
- g) placówka bada efekty realizacji programów, o których mowa w lit. c, w szczególności bada, czy wiedza i umiejętności nabyte przez uczestników form doskonalenia są wykorzystywane w ich praktyce zawodowej,
- h) realizacja co najmniej 2 spośród programów, o których mowa w lit. c, została pozytywnie oceniona przez kuratora oświaty albo podmiot prowadzący statutową działalność oświatową,
- i) placówka systematycznie i w jednolity sposób dokumentuje przebieg procesu planowania i wdrażania oraz ewaluacji realizowanych programów i form doskonalenia.

Standard 3: placówka doskonalenia prowadzi działalność informacyjną i upowszechnia problematykę z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Kryteria:

Placówka doskonalenia:

- a) opracowuje i upowszechnia materiały informacyjne i dydaktyczne drukiem i w formie elektronicznej,

b) prowadzi własną stronę internetową i zapewnia nauczycielom możliwość wymiany doświadczeń w formie elektronicznej.

Standard 4: placówka doskonalenia zapewnia nowoczesną bazę dydaktyczną. Kryteria:

a) pomieszczenia, w których są prowadzone formy doskonalenia zawodowego nauczycieli zapewniają jego prawidłowy przebieg i realizację celów programowych,

b) placówka zapewnia nowoczesne wyposażenie dydaktyczne umożliwiające stosowanie form i metod pracy wynikających z realizowanych programów doskonalenia zawodowego nauczycieli,

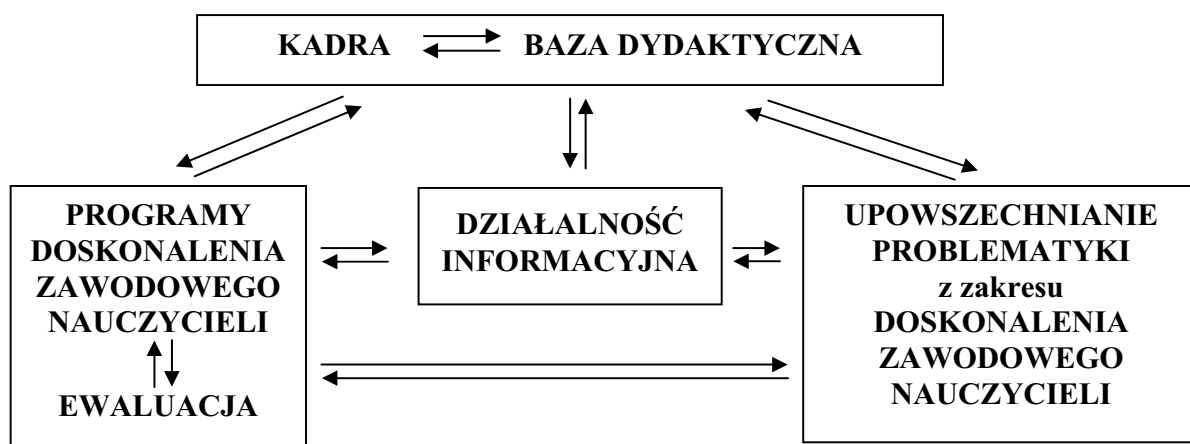
c) placówka posiada sprzęt komputerowy i dostęp do internetu,

d) placówka zapewnia uczestnikom form doskonalenia dostęp do literatury i materiałów przewidzianych w programach doskonalenia,

e) placówka systematycznie unowocześnia bazę dydaktyczną, zgodnie

z aktualnymi potrzebami i postępem technicznym.

W świetle treści rozporządzenia, o jakości pracy placówki doskonalenia decydują: kadra, baza dydaktyczna, programy doskonalenia zawodowego nauczycieli i ich ewaluacja, działalność informacyjna i upowszechnianie problematyki z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli, które pozostają we wzajemnych uwarunkowaniach funkcjonalnych (rys. nr 1).

Rys. nr 1: Funkcjonalne uwarunkowania obszarów działania placówki doskonalenia

Kluczowymi elementami, od których zależy realizacja zadań statutowych placówki są kadra i baza dydaktyczna. Prawidłowe zarządzanie placówką doskonalenia, w której jest zatrudniona wysoko kwalifikowana kadra oferująca trafną ofertę edukacyjną, gwarantuje optymalną realizację zadań statutowych, jak i pozastatutowych placówki i przyczynia się do ekonomicznego wykorzystania i jednoczesnego udoskonalania jej bazy dydaktycznej. Systematycznie dokonywana ewaluacja programów, obejmujących różne formy

doskonalenia, dostarcza niezbędnych informacji umożliwiających modyfikację oferty programowej i wpływa korzystnie na jej jakość. Upowszechniane materiały informacyjne i dydaktyczne w formie drukowanej i elektronicznej są źródłem informacji o ofercie placówki i stanowią cenną pomoc we wdrażaniu proponowanych rozwiązań w praktyce zarówno dla uczestników szkoleń, jak i innych zainteresowanych nauczycieli.

Jednym z głównych zadań placówki doskonalenia nauczycieli jest opracowywanie, wdrażanie i ewaluacja programów doskonalenia zawodowego nauczycieli (tab. nr 1)

System badania potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego	Struktura programów doskonalenia zawodowego nauczycieli	Planowanie, wdrażanie, ewaluacja programów doskonalenia zawodowego nauczycieli
<ul style="list-style-type: none"> dostosowany do specyfiki i zasięgu działania, obejmujący badanie potrzeb w zakresie działania placówki, uwzględniający wyniki badania potrzeb w realizowanych programach. 	Programy zawierają: <ul style="list-style-type: none"> cele: <ul style="list-style-type: none"> ogólne, szczegółowe, treści kształcenia, sposoby realizacji, zasady rekrutacji uczestników, narzędzia ewaluacji literaturę przedmiotu (zalecaną), materiały dla uczestników (przykładowe). 	<ul style="list-style-type: none"> Systematyczne i jednolite dokumentowanie procesu: <ul style="list-style-type: none"> planowania, wdrażania, ewaluacji realizowanych programów i form doskonalenia. Różne formy współpracy i wymiany doświadczeń dla uczestników form doskonalenia. Uczestnictwo w międzynarodowym/ogólnokrajowym/wojewódzkim/regionalnym programie doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ewaluacja prowadzonych form doskonalenia. Badanie efektów realizacji programów.

Tab. nr 1: Opracowywanie, wdrażanie i ewaluacja programów doskonalenia zawodowego nauczycieli

System badania potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego, dostosowany do specyfiki i zasięgu działania placówki oraz uwzględnianie wyników badania potrzeb w realizowanych programach jest gwarantem opracowania trafnej oferty edukacyjnej. Staranna, ujednolicona struktura programów/form doskonalenia zawodowego nauczycieli umożliwia przygotowanie spójnych narzędzi ewaluacji formatywnej, jak i konkluzywnej (badanie efektów), a wyniki ewaluacji dostarczają cennych informacji służących dokonywaniu niezbędnych zmian kolejnych edycji doskonalenia dla nowych grup uczestników. Respektowanie zasady systematyczności i jednolitości w planowaniu, wdrażaniu i ewaluacji realizowanych programów i form doskonalenia sprzyja stałemu podnoszeniu jakości pracy placówki.

Wejście placówki oświatowej na ścieżkę akredytacji jest momentem rozpoczęcia w organizacji działalności o charakterze systemowym na rzecz jakości, ponieważ proces ubiegania się placówki o akredytację

dostarcza wielu korzyści: poprawia relacje interpersonalne, rozwija ducha współpracy, aktywizuje działalność zespołową oraz sprzyja stosowaniu dobrych rozwiązań organizacyjnych; efektem – przygotowanie placówki do akredytacji.

Po złożeniu wniosku przez placówkę doskonalenia o przyznanie akredytacji, kurator oświaty powołuje zespół akredytacyjny. Jeżeli z wniosku i dołączonych do niego dokumentów wynika, że placówka doskonalenia nie spełnia warunków/standardów określonych w rozporządzeniu (§ 3), zespół akredytacyjny po dokonaniu wstępnej oceny działalności placówki może ustalić ocenę negatywną. Jeżeli wniosek i dołączone do niego dokumenty potwierdzają spełnianie przez placówkę doskonalenia warunków/standardów określonych w rozporządzeniu, zostaje wyznaczona w siedzibie placówki wizyta akredytacyjna, podczas której dokonana jest ocena stanu faktycznego. Efektem postępowania akredytacyjnego jest dokonanie końcowej oceny działalności

placówki doskonalenia i niezwłoczne przedstawienie jej kuratorowi oświaty, który przyznaje placówce doskonalenia akredytację, jeżeli na podstawie pozytywnej oceny jej działalności dokonanej przez zespół akredytacyjny stwierdzi, że placówka spełnia warunki/standardy określone w § 3 rozporządzenia.

Reasumując można stwierdzić, że akredytacja jest jednym z wielu możliwych zewnętrznych potwierdzeń¹, że dana placówka doskonalenia zapewnia wysoką jakość oferowanych usług. Placówka otrzymująca akredytację umieszczona zostaje w wykazie placówek doskonalenia posiadających akredytację, który przekazywany jest ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania według stanu na dzień 30 czerwca i 31 grudnia każdego roku.

Należy zaznaczyć, że konsekwencją przyznania placówce doskonalenia akredytacji jest konieczna systematyczna dbałość o jej utrzymanie; jeżeli kurator oświaty ustali, że placówka doskonalenia, która posiada akredytację, przestała spełniać którykolwiek z warunków/standardów określonych w § 3 rozporządzenia, może cofnąć akredytację w przypadku nieusunięcia przez placówkę uchybień w wyznaczonym terminie (§ 13 rozporządzenia). Dlatego też posiadanie przez placówkę akredytacji zapewnia uczestnikom realizowanego przez nią doskonalenia jego dobrą jakość. ■

Autorka jest nauczycielem konsultantem ds. doskonalenia kadry kierowniczej i nadzoru pedagogicznego w MSCDN Wydział w Płocku.

¹ Istnieją różne potwierdzenia jakości, np.: ISO 9001:2000, Model doskonałości EFQM, Inwestor w Kapitał Ludzki, znaki, nagrody, godła a wśród nich w Polsce akredytacja, która jest przeznaczona specjalnie dla placówek oferujących różne formy kształcenia i doskonalenia.